

Socialdepartementet

s.remissvar@regeringskansliet.se
kopia till s.hc@regeringskansliet.se

Diarienummer S2024/00085

2024-04-08, Stockholm

Attentions svar på remissen Vi kan bättre! Kunskapsbaserad narkotikapolitik med liv och hälsa i fokus (SOU 2023:62)

Riksförbundet Attention är en intresseorganisation för personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) och deras familjer. Vi företräder personer med egna funktionsnedsättningar, anhöriga och personal som möter våra grupper inom till exempel skola, vård, socialtjänst, arbetsförmedling och Försäkringskassan. Bland våra medlemmar finns personer med adhd, autismspektrumtillstånd, Tourettes syndrom, språkstörning samt personer med nedsatt förmåga att läsa, skriva och räkna. Attention har cirka 20 000 medlemmar och ett 50-tal lokala föreningar runt om i landet.

Allmänna kommentarer om utredningens förslag

Riksförbundet Attention har tagit del av utredningen som har haft i uppdrag att föreslå hur en fortsatt restriktiv narkotikapolitik kan kombineras med ett effektivt narkotikaförebyggande arbete, en god missbruks- och beroendevård som innehåller insatser för skademinimering samt insatser för att ingen ska dö till följd av läkemedels- och narkotikaförgiftningar. Utredningen har inte haft i uppgift att utvärdera narkotikapolitiken i hela dess bredd, utan fokus har varit på åtgärder som kan minska skador av narkotika. Utredningen föreslår därför att målet för narkotikapolitiken som helhet bör ändras från ett samhälle fritt från narkotika till ett samhälle med minskade skador av narkotika.

Utredningen redovisar också en undersökning besvarad av 5 500 personer som använde narkotika, angående de största hindren för att söka vård. Resultatet visar att nuvarande lagstiftning, där även eget bruk är kriminaliserat, leder till:

- Stigmatisering, som i sin tur minskar benägenheten att söka hjälp.
- Oro för rättsliga påföljder om man kontaktar en offentlig instans, såsom socialtjänst eller vårdverksamhet.
- Rädsla att få straff i stället för vård, om man blir ertappad med bruk eller innehav.

Utredningens slutsats är att om regeringens ambition är att ytterligare värna liv och hälsa hos personer med skadligt bruk eller beroende, så bör man initiera en översyn av

narkotikastrafflagen och påföljder för narkotikabrott. Attention anser precis som utredningen att det är viktigt att bryta stigma och skam kopplat till narkotikamissbruk och öka motivationen att söka vård. Vi avstår dock från att lämna specifika kommentarer när det kommer till hur detta mer exakt ska göras och eventuella behov av lagförändringar gällande just narkotikalagstiftningen.

Kommentarer gällande förslagets påverkan på vår medlemsgrupps förutsättningar att få bättre vård och stöd

Det är väl belagt att adhd ökar risken för missbruk. Förekomsten av adhd hos vuxna personer med beroendediagnos är betydligt högre än i normalbefolkningen (20–30 %)¹. I samma dokument anges också att denna grupp (personer med beroendediagnos) bör prioriteras för adhd-utredning, då diagnos och behandling för adhd kan öka individens förutsättningar att bli drogfri. Vidare påpekar man där att individer med blandad problematik och komplex livssituation kan behöva stöd att genomföra utredningsprocessen på ett bra sätt.

I de Nationella Riktlinjerna för adhd och autism² poängterar man att även vuxna och ungdomar med alkohol- eller narkotikaproblem ska få tillgång till adhd-läkemedelsbehandling efter behov och efter en individuell bedömning, samtidigt med annat stöd för både funktionsnedsättningen och beroendeproblematiken. Vi ser det som otroligt viktigt att det förtydligas ytterligare att patienter med misstänkt adhd och beroendeproblematik ska få samtidig utredning/behandling för sin beroendeproblematik och sin adhd. Attention anser också att detta borde också få slut på tvingande övervakade urinprover, som kritiserats av både JO, IVO, Attention också många enskilda patienter, som upplever dem kränkande och i vissa fall gör att man avstår från att söka vård.

Sammanfattningsvis är Attention positiv till utredningens förslag och bedömningar

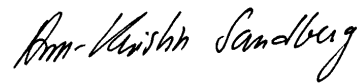
Erfarenheten visar att den ökade benägenheten att hamna i någon form av beroende inte kan straffas bort utan måste hanteras genom tidiga insatser samt mer evidens- och kunskapsbaserad beroendevård.

Vi ställer oss bakom utredningens förslag som innebär att Sverige går från en moralbaserade narkotikapolitik till ett hälso- och sjukvårdsbaserat synsätt där man vill underlätta för individer att få olika former av vård, men också skadebegränsande insatser såsom sprutbyten och Naloxon. Ett sådant perspektivbyte är både mer empatiskt och har större möjlighet att förbättra hälsotillståndet hos de berörda, särskilt bland de i vår medlemsgrupp som har svårigheter att få rätt vård för både adhd-behandling och beroende. Idag ställs ofta dessa behov mot varandra och omöjliggör att personen får den vård hen behöver och i förlängningen riskerar detta att förkorta individens liv och generera större vårdkonsumtion med anledning av pålagringsproblematik.

¹ Vård och insatsprogram adhd, Kunskapsstyrning SKR

² Nationella riktlinjer adhd och autism, Socialstyrelsen 2024

Slutligen vill vi poängtera att mycket av det som behöver göras för att uppnå de föreslagna förändringarna finns angivet i Samsjuklighetsutredningen som vi uppmanar regeringen att genomföra så snart det är möjligt.

Ann-Kristin Sandberg
Förbundsordförande Attention